

Александар Чорни*

ПРЕДСЈЕДНИШТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ У ФУНКЦИЈИ МЕЂУНАРОДНОГ ПРЕДСТАВЉАЊА И ОДРЖАВАЊА МЕЂУНАРОДНИХ ОДНОСА

doi: 10.7251/SPM1447143C

Стручни чланак

Апстракт: За данашње државе, као најзначајније субјекте међународних односа, карактеристично је да је, у већини, шеф државе најважнији орган који се бави представљањем и заступањем државе према спољњем свијету, одржавањем међународних односа, односно одлучивањем у области спољне политике. Уобичајено је да унутрашњи прописи савремених држава одређују да је шеф државе инокосни орган (једно лице), међутим, од овог правила постоје изузеци у државама чије уставне норме утврђују колективни орган на челу државе – колективни шеф државе. Предсједништво БиХ, као колективни шеф ове изузетно сложене државе, уједно обавља и једну од веома важних државних улога, а то је вођење спољне политике Босне и Херцеговине. Честа је и видно присутна појава недостатка неопходног консензуса и појава неусаглашених појединачних иступа чланова Предсједништва БиХ, којима се нарушава концепт јединственог наступа овог колегијалног органа у међународном представљању и одржавању међународних односа, а што истовремено штети међународном угледу Босне и Херцеговине и додатно оптерећује њене унутрашње односе. Како је прин-

* Александар Чорни, дипл. правник, мастер академских студија из међународно правне области, правни савјетник у Мисији Организације за европску безбједност и сарадњу у Босни и Херцеговини (OSCE).

цип консензуса и равноправности три конститутивна народа основни предуслов да Предсједништво БиХ оствари своју уставну улогу тиме недостатак консензуса реално доводи до могућности да рад колективног шефа Босне и Херцеговине западне у ћорскокак у питањима представљања и одржавања међународних односа. С обзиром да је услов за изградњу стабилне и мирне Босне и Херцеговине међусобно уважавање, толеранција, сарадња, солидарност, изградња способности консензусног одлучивања и колективног дјеловања, такви механизми су нужни и за дјеловање и будућност Предсједништва БиХ у вођењу спољне политике.

Кључне ријечи: *Органи за међународно представљање и одржавање међународних односа - колективни шеф државе - Предсједништво Босне и Херцеговине.*

1. УВОД

За данашње државе, као најзначајније субјекте међународних односа, је карактеристично да је, у већини од њих, шеф државе најважнији орган који се бави представљањем и заступањем државе према спољњем свијету, одржавањем међународних односа, односно одлучивањем у области спољне политике. Уобичајено је да унутрашњи прописи савремених држава одређују да је шеф државе инокосан орган (једно лице), међутим од овог правила постоје и изузеци у државама чије уставне норме утврђују колективни орган на челу државе – колективни шеф државе. Ова установа колегијалног органа на челу државе је у прошлости била својствена некадашњим источноевропским социјалистичким државама двадесетог вијека, укључујући и социјалистичку Југославију, док је у садашњем упоредном праву ова форма задржана једино у Швајцарској Конфедерацији и у Босни и Херцеговини (БиХ).

Предсједништво БиХ, као колективни шеф ове изузетно сложене државе, уједно обавља и једну од веома важних државних улога, а то је вођење спољне политике Босне и Херцеговине. Када је ријеч о Предсједништву БиХ честа је и видно присутна појава

недостатка неопходног консензуса и појава неусаглашених појединачних иступа чланова Предсједништва БиХ, којима се нарушава концепт јединственог наступа овог колегијалног органа у међународном представљању и одржавању међународних односа, а што истовремено штети међународном угледу Босне и Херцеговине и додатно оптерећује њене унутрашње односе. Циљ рада је да се покуша установити да ли и под којим условима установа колективног шефа државе, када је ријеч о међународним односима, оправдава своје постојање у сложеним државним заједницама каква је Босна и Херцеговина.

2. ШЕФ ДРЖАВЕ КАО КОЛЕКТИВНИ ОРГАН

Када је ријеч о унутрашњим органима државе за међународно представљање и одржавање међународних односа може се рећи да је у позитивном праву шеф државе и даље врховни орган спољашњег заступања.¹ Шеф државе, било монарх било предсједник републике, је по правилу инокосни државни орган. Док је монарх увијек инокосни орган, предсједник републике може бити организован и као колегијални односно колективни орган. При томе је могуће да тај орган истовремено врши и функцију шефа државе и владе, дакле цјелокупну извршну власт као у случају Швајцарске или да врши само функцију шефа државе као у већини бивших социјалистичких држава. У колегијалном органу одлуке се доносе већином гласова његових чланова поштујући потпуну једнакост свих његових чланова, која искључује сваку унутрашњу хијерархију и подразумејева стога ротирајућег предсједавајућег (*présidence tournante*).² У извјесним случајевима када природа полова то захтијева, као у случају издавања ратификационих инструмената или примања дипломатског представника, у име колек-

¹ Крећа, Миленко. *Међународно јавно право*. Правни факултет Универзитета у Београду, Београд 2010, 254.

² Марковић, Ратко. *Уставно право и политичке институције*. Службени гласник, Београд 1996², 392.

тивног шефа државе наступа члан колегијалног тијела.³ У суштини, класична права колективног шефа државе обично обухватају она овлашћења која традиционално чине надлежност инокосног шефа државе.

Колективни орган у функцији шефа државе прихватају, под утицајем совјетске уставности, уставни и политички системи многих социјалистичких земаља у којима је, као облик владавине, била успостављена народна република. Разлог који је довео до формирања ових колективних органа су превасходно били тежња да се онемогући концентрација овлашћења у рукама појединца, да се обезбиједи један орган који би одговарао јединству власти и скупштинској владавини и да се осигура присуство свих народа у сложеној вишенационалној федеративној организацији ових земаља. Из примјера уставних система садашње Швајцарске, некадашњег СССР-а и социјалистичке Југославије је видљиво да се у вишенационалним сложеним државним заједницама са политичким системима скупштинске владавине функције шефа државе најчешће повјеравају колективним тијелима, а рјеђе појединцима.⁴

3. ПРЕДСЈЕДНИШТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

3.1. Надлежност Предсједништва БиХ у одржавању међународних односа

Данашњу надлежност и структуру Предсједништва Босне и Херцеговине уређује члан V Устава БиХ. Предсједништво БиХ је, између осталог, надлежно за вођење спољне политике Босне и Херцеговине, на именовање амбасадора и других међународних представника Босне и Херцеговине, представљање Босне и Хер-

---

³ Крећа, Миленко. *Међународно јавно право*. Правни факултет Универзитета у Београду, Београд 2010, 255.

⁴ Пајванчић, Маријана. 1976. Колективни шеф државе – у Југославији и упоредно. *Докторска дисертација*, Правни факултет Универзитета у Новом Саду. 345.

цеговине у међународним и европским организацијама и установама, преговарање, проглашавање и, уз пристанак Парламентарне скупштине, ратификацију међународних уговора Босне и Херцеговине. У погледу процедуре рада, Предсједништво ће се трудити да усвоји све одлуке путем консензуса по питањима која произилазе из члана V Устава подразумијевајући и питања спољне политике. Међутим, такве одлуке могу да усвоје два члана Предсједништва, ако сви напори за постизање консензуса претрпе неуспјех с тим да онај члан Предсједништва који се противи одлуци може, у року од три дана од усвајања одлуке, да прогласи да је одлука Предсједништва деструктивна по животни интерес ентитета на чијој територији је он изабран. Дакле, према уставним овлашћењима, Предсједништво БиХ има све надлежности уобичајене за шефа државе у систему подјеле власти. Када је ријеч о међународним односима то су репрезентативна функција (представља државу у земљи и иностранству), надлежност вођења спољне политике (именовање амбасадора и осталих међународних представника БиХ, подношење захтјева за пријем у међународне организације, вођење преговора, закључивање и, уз сагласност Парламентарне скупштине, ратификовање међународних уговора) као и координативна функција (усклађивање дјеловања ентитета, међународних и невладиних организација).⁵

Ближа правила процедуре Предсједништво утврђује својим Пословником о раду Предсједништва БиХ.⁶ У погледу међународног представљања Пословником је утврђено да Предсједништво представља и симболизује суверенитет БиХ. Предсједавајући Предсједништва је, између осталог, надлежан и за представљање и заступање Предсједништва уопште, те заступање ставова Предсједништва о значајним питањима пред јавности и пред другим институцијама у БиХ и у иностранству, посебно када три члана Предсједништва нису у могућности заједнички присуствовати; примање

⁵ Трнка, Касим. *Уставно право*. Факултет за јавну управу, Сарајево 2006, 311-312.

⁶ *Пословник о раду Предсједништва Босне и Херцеговине*, Службени гласник Босне и Херцеговине, бр. 25/2001 и 35/2002.

акредитивних писама од дипломатско-конзуларних представника, након што је Предсједништво прихватило агреман. Предсједвајући Предсједништва БиХ обавља и низ протоколарних активности као што су састанци са амбасадорима, званичне посјете министара иностраних послова земаља и представника међународних организација, дипломатске пријеме, званичне разговоре са шефовима држава и влада, у име Предсједништва учествовање на мултилатералним скуповима, самитима шефова држава, билатералним састанцима, потписивање уговора, споразума и декларација усвојених на мултилатералним и билатералним скуповима. Такође, сви чланови Предсједништва, у склопу рада предсједништва, су подједнако надлежни и за: кандидовање дипломатско-конзуларних и других међународних представника; представљање и заједничко, дакле скупно, заступање Предсједништва и његових ставова, и то спрам јавности и других домаћих и иностраних институција. У том смислу су уобичајени случајеви заједничких службених посјета сва три члана Предсједништва у иностранству, заједнички дипломатски приједи и сл. Наравно, пракса је да чланови Предсједништва имају и одвојене контакте и активности у контактима са дипломатским представницима и страним државницима, а који контакти свакако морају бити усаглашени и пратити јединствену политику Предсједништва БиХ.

3.2. Спољнополитичка дјелатност Предсједништва БиХ

Као што се може примјетити, прва на листи надлежности Предсједништва је вођење спољне политике што указује на сам њен значај за специфичну и сложену државну заједницу каква је Босна и Херцеговина. Да је значај ове надлежности велики потврђује и посебна процедура у доношењу одлука везаних за област спољних послова. Предсједништво настоји консензусом усвојити одлуке везане за: вођење вањске политике; именовање амбасадора и других међународних представника Босне и Херцеговине; представљање Босне и Херцеговине у међународним, односно европским орга-

низацијама и институцијама, или било који захтјев за чланство у њима; преговоре, отказ и ратификовање уговора Босне и Херцеговине. Обзиром на функцију именовања амбасадора и осталих међународних представника БиХ, као важног дијела надлежности вођења спољне политике, Предсједништво БиХ је недавно усвојило Одлуку о поступку именовања амбасадора и других међународних представника БиХ⁷ којом је прописан поступак именовања амбасадора, укључујући амбасадоре *at-large*, шефове дипломатских мисија, генералне конзуле, представнике у међународним организацијама и институцијама и почасне конзуларне званичнике БиХ. Полазећи од примарне улоге у креирању спољне политике Предсједништво је 2003. године усвојило документ Општи правци и приоритети за провођење спољне политике Босне и Херцеговине⁸ с циљем обезбјеђења јединственог и усаглашеног приступа колективног шефа државе у вођењу спољне политике. Овим документом су постављена начела спољне политике која се у најкраћем састоје у сљедећем: Босна и Херцеговина као суверена и међународно призната држава, сарађиваће у међународним, односно билатералним, регионалним и глобалним оквирима, а уређиваће уговорне и односе друге природе са свим државама и међународним организацијама на начелима која су садржана у Повељи УН-а, Завршном акту из Хелсинкија и осталим документима Организације за безбједност и сарадњу у Европи, те општеприхваћеним принципима међународног права. Спољна политика Босне и Херцеговине према међународним партнерима заснива се на отворености и равноправности, узајамном поштовању суверенитета и територијалног интегритета, принципу мирољубиве сарадње, уз уважавање обостраних интереса. Спољна политика усмјерена је ка унапређењу и очувању трајног мира, односно укључивању у савремене европске, политичке, економске и безбједносне интеграционе токове ради чега ће водити

⁷ Одлука Предсједништва БиХ о поступку именовања амбасадора и других међународних представника БиХ бр. 01-50-1—1133-27/13 од 03.04.2013. године, Службени гласник Босне и Херцеговине, бр. 30/2013.

⁸ Акт Предсједништва БиХ бр. 01-645-30/03 од 26.03.2003. године, <http://www.predsjednistvobih.ba/van/?cid=3564,4,1>, 17. јули 2013, 15:52.

транспарентну спољну политику, у сагласности са сљедећим приоритетима: очување и заштита независности, суверенитета и територијалног интегритета БиХ у међународно признатим границама; потпуна и досљедна имплементација Општег мировног споразума; приступање Босне и Херцеговине евроатлантским интеграционим процесима; учешће у мултилатералним активностима, посебно у склопу система Уједињених нација, Савјета Европе, Организације за безбједност и сарадњу у Европи (ОЕБС), Организације исламске конференције (ОИС) и др.

За разлику од појединих држава гдје је улога шефа држава симболична и више церемонијалног и протоколарног карактера, у случају Босне и Херцеговине улога њеног Предсједништва је веома важна јер представља значајан орган спољних послова, задужен за креирање државне спољне политике. Уколико прихватимо дефиницију спољне политике као збир политичке, безбједносне и сваке друге политике (економске, културне и сл.) усвојене од стране државе у односима са спољним свијетом⁹ односно као политичке односе у којима један субјект међународних односа ступа с другим таквим субјектом,¹⁰ тада акције и активности Предсједништва БиХ у својој спољнополитичкој дјелатности морају бити веома пажљиво осмишљене и реализоване. Међутим, често смо свједоци ситуација када у важним питањима спољне политике и у доношењу спољнополитичких одлука чланови колективног шефа државе Босне и Херцеговине не говоре једним кохерентним и конзистентним гласом, све на штету усвојеног концепта сопствене спољне политике, што знатно оптерећује дјеловање Босне и Херцеговине у међународним односима.

---

⁹ Бериц (*Berridge*), Р. Џоф и Џејмс (*James*), Алан. *A Dictionary of Diplomacy*. Palgrave Macmillan, New York 2003², 107.

¹⁰ Димитријевић, Војин и Стојановић, Радослав. *Међународни односи*. Службени лист СРЈ, Београд 1996⁴, 192.

3.3. Спољна политика и заштита виталног националног интереса – консензус и право на вето

У случају непостизања консензуса током прве сједнице на којој се одлука из домена спољне политике разматра, Предсједавајући уврштава ово питање у дневни ред идуће сједнице као обавезну тачку. Ако се поново не постигне консензус, два члана Предсједништва ипак усвајају одлуку, која постаје правоснажна 72 часа након завршетка сједнице на којој је усвојена и уколико незадовољни члан Предсједништва не прогласи повреду виталног националног интереса у складу са чл. V Устава. Поступак заштите виталног националног интереса је строго формализован и одвија се у веома кратким роковима. Наиме, у року од 72 часа од завршетка сједнице на којој је усвојена одлука прегласавањем једног члана Предсједништва, члан Предсједништва који није сагласан и који је остао у мањини може је прогласити погубном за витални ентитетски интерес, односно за територију са које је изабран. Проглашење се у писменој форми доставља Генералном секретару, који га одмах дистрибуише осталим члановима Предсједништва и упућује га у овлашћени ентитетски орган. Овлашћени органи за то су Народна скупштина Републике Српске ако је српски члан Предсједништва донио проглашење, бошњачки клуб Дома народа Федерације Босне и Херцеговине ако је бошњачки члан донио проглашење или хрватски клуб Дома народа Федерације Босне и Херцеговине уколико је хрватски члан донио проглашење повреде виталног националног интереса. Ако двотрећинска већина укључених у ентитетски орган потврди упућено проглашење у року од десет дана од упућивања, одлука не ступа на снагу.

У практичном смислу веома је тешко предвидјети ситуације у којима ће напори за постизање консензуса остати безуспјешни и да ли ће незадовољни члан Предсједништва донијети проглашење да је већинска одлука друга два члана повриједила виталне националне интересе његовог ентитета, као што је веома тешко предви-

дјети да такво проглашење повреде виталног интереса неће бити подржано од стране клуба односно ентитета на које се повреда и односи. Из тог разлога постоји могућност да Предсједништво веома лако западне у ћорскокак односно да дође у пат позицију. Прецизније, такав застој и пат позиција колективног предсједништва су означили посљедње дане бивше Југославије. Други проблем колективног Предсједништва лежи у самом односу између његових чланова, посебно у дужностима које припадају предсједавајућем Предсједништва сходно чл. V, тач. 2 Устава БиХ, као и у односима између једног члана са друга два члана Предсједништва. Тај проблем се у предвиђању може приказати подсећањем на историју колективног Предсједништва Социјалистичке Републике Босне и Херцеговине, републике која се уставно урушила 1992. године. Тадашњи предсједник Предсједништва Алија Изетбеговић је током 1991. године предузимао дипломатске активности и мисије без дозволе па чак и без знања осталих чланова тог Предсједништва. Затим, у току рата, у фебруару 1994. године је пет од седам чланова тадашњег ратног Предсједништва Републике БиХ (два Хрвата, два Србина и један секуларни Муслиман-Бошњак из опозиционе социјалдемократске партије) јавно протестовало против акција предсједника Предсједништва Алије Изетбеговића поводом исламизације Армије БиХ, али без било каквог успјеха. Међународни суд правде је 1996. године одлучио да је дипломатско међународно признање Изетбеговића као шефа државе у УН и другим међународним тијелима потврдило му такав статус за сврху међународног права, наводећи да није било чак ни потребно разматрати да ли је Изетбеговићева претензија и тврдња да је шеф државе легитимна према законима и Уставу саме Босне и Херцеговине (*Bosnia and Herzegovina v. Yugoslavia, Judgment on Preliminary Objections*, 11. July 1996, par. 44¹¹). Према томе, без обзира на чињеницу да Устав (Социјалистичке) Републике БиХ није спомињао кабинет пред-

¹¹ International Court of Justice, Case Concerning Application of The Convention on The Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Bosnia and Herzegovina v. Serbia and Montenegro), Judgment of 11 July 1996, <http://www.icj-cij.org/docket/files/91/7349.pdf>, 17. јули 2013, 16:01.

сједника Босне и Херцеговине, Изетбеговићева писмена комуникација са Међународним судом правде, са потписом испод титуле предсједника и без печата Предсједништва, била је од стране суда прихваћена као ваљана и пуноважна. Са таквим међународноправним прихватањем повреда одредби које су се односиле на раније колективно предсједништво, требало је у Дејтону предвидјети да би предсједавајући новог колективног предсједништва могао покушати да употреби овлашћења овог колективног тијела за сопствене индивидуалне акције без консензуса осталих чланова. У том смислу стоји чињеница да је Алија Изетбеговић и као Предсједавајући Дејтонског Предсједништва прекорачио своја овлашћења када је 23. априла 1997. године, у сусрету са представницима великих сила дао изјаву којом је критиковао Србе и Хрвате. Тада су у року од неколико часова српски и хрватски члан Предсједништва истакли да је Изетбеговић поступио без овлашћења Предсједништва јер његова изјава никада није била усвојена од стране тог тијела. Имајући наведено у виду, чини се да је колективно Предсједништво Босне и Херцеговине институција дизајнирана за ћорсокак, посебно оне у којима појединачни чланови, прије свега предсједавајући, могу доћи у искушење да покушају искористити овлашћења која у суштини не посједују.¹² Други слични примјери из праксе рада Предсједништва, а који ће касније бити наведени, знатно говоре у прилог изнесеним констатацијама.

Дакле, проблеми везани за функционисање Предсједништва БиХ, а посебно у вршењу репрезентативне функције и вођењу спољне политике, који су се наслућивали приликом креирања Мирног споразума и његовог Устава, временом су се обистинили и потврдили у самој пракси рада Предсједништва. Ти проблеми су логична посљедица и израз свих околности који оптерећују цијелу босанскохерцеговачку државну структуру и њене институције укључујући и Предсједништво. Наглашени политички антагонизми и недостатак консензуса у приступу уставним промјенама и

---

¹² Хејден (Hayden), Роберт М. *Blueprints for a House Divided: The Constitutional Logic of the Yugoslav Conflict*. The University of Michigan Press, Michigan 1999, 129-131.

изналажењу рјешења за функционални модел државног уређења, снажно непосредно присуство међународне заједнице кроз активан ангажман њених цивилних и војних институција инсталираних у БиХ, потешкоће у процесу помирења и превазилажењу и даље присутних међуетничких тензија, видљиво се одражава и на функционисање Предсједништва, битног носиоца извршне државне власти и креатора спољне политике. Указаћемо само на неколицину, од бројних примјера, у којима долази до дисхармоније овог колективног тијела за које се очекује да има усаглашен наступ и да води јединствену политику како према унутра тако и према споља.

У складу са наведеним уставним овлашћењима, а након проглашења одлука деструктивним по интересе Републике Српске, српски члан Предсједништва у неколико наврата је позвао Народну скупштину Републике Српске да се изјасни о његовим ставовима у Предсједништву БиХ, што је Народна скупштина и учинила. Тако је 11. априла 2007. године прегласавањем српског члана Предсједништва донијета Одлука о упућивању захтјева Републици Србији да испоштује обавезе према БиХ о спријечавању и кажњавању злочина геноцида. Одлука, позивајући се на пресуду Међународног суда правде,¹³ налаже Министру спољних послова БиХ да упути хитан захтјев Србији да без одлагања ухапси све особе на својој територији које су оптужене за злочин геноцида те да их испоручи Међународном кривичном суду за бившу Југославију, као и да казни све остале особе које су учествовале у геноциду у Босни и Херцеговини.¹⁴ Члан Предсједништва БиХ из Републике Српске прогласио је 13. априла ову одлуку деструктивном по виталне интересе Републике Српске из разлога што одлука представља једнострано тумачење пресуде Међународног суда правде у Хагу, што је у су-

---

¹³ International Court of Justice, Case Concerning Application of The Convention on The Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Bosnia and Herzegovina v. Serbia and Montenegro), Judgment of 26 February 2007, <http://www.icj-cij.org/docket/files/91/13685.pdf>, 17. јули 2013, 16:10.

¹⁴ Саопштење из кабинета члана Предсједништва БиХ др. Хариса Силајџића, објављено 11.04.2007. године, <http://www.predsjednistvobih.ba/saop/1/?cid=10523,4,1>, 18. август 2013, 10:02.

протности са општим принципима спољне политике Босне и Херцеговине, што представља наставак притиска на сусједну државу и мијешање у њене унутрашње ствари те као таква нарушава добросусједске односе Србије и БиХ, а што је очигледно у супротности са интересима Републике Српске.¹⁵ Илустративно је осврнути се и на реакције осталих чланова Предсједништва БиХ на вето српског члана. Тако је члан Предсједништва из реда хрватског народа изјавио: „*Јако сам разочаран поступком господина Радмановића који се понаша као да је члан Предсједништва Србије, а не Босне и Херцеговине.*“¹⁶ Народна скупштина Републике Српске изјашњавајући се по захтјеву члана Предсједништва БиХ из Републике Српске, на сједници одржаној 23.04.2007. године, подржала је вето српског члана Предсједништва са већином гласова чиме је спорна одлука Предсједништва стављена ван снаге.¹⁷ Неслагање ставова чланова Предсједништва БиХ у погледу пресуде Међународног суда правде је поново дошло до изражаја 19. фебруара 2008. године када је на сједници Предсједништва БиХ, поново прегласавањем српског члана, донијета Одлука о упућивању захтјева Савјету безбједности УН-а за предузимање мјера за спровођење пресуде Међународног суда правде од 26. фебруара 2007. године, ради чега је прегласани члан из Републике Српске 20.02.2008. године упутио, углавном из истих разлога као у претходном случају, захтјев за сазивање сједнице Народне скупштине Републике Српске и њено изјашњавање поводом оспорне одлуке Предсједништва. Српски члан Предсједништва је оспорио приједлог текста одлуке бошњачког члана на

¹⁵ Саопштење за јавност из кабинета предједавајућег Предсједништва БиХ Небојше Радмановића, објављено 11.04.2007. године,

<http://www.predsjednistvobih.ba/saop/1/?cid=10519,4,1>, 18. август 2013, 10:11.

Саопштење из Кабинета предједавајућег Предсједништва БиХ Небојше Радмановића, објављено 13.04.2007. године,

<http://www.predsjednistvobih.ba/saop/1/?cid=10547,4,1>, 18. август 2013, 10:39.

¹⁶ Саопштење из Кабинета члана Предсједништва БиХ Жељка Комшића, објављено 13.04.2007. године,

<http://www.predsjednistvobih.ba/saop/1/?cid=10550,4,1>, 18. август 2013, 11:03.

¹⁷ Одлука Народне скупштине Републике Српске број 01-710/07 од 23. априла 2007. године, Службени гласник Републике Српске, бр. 32/2007.

сједници Предсједништва и гласао против њеног доношења због једностраног тумачења пресуде Међународног суда правде чиме се нарушавају добросусједски односи између БиХ и Србије.¹⁸ Народна скупштина Републике Српске поводом истакнутог захтјева је поново подржала вето српског члана Предсједништва конституцијом да је поменута одлука Предсједништва БиХ деструктивна по виталне интересе Републике Српске.¹⁹

Иако Предсједништво БиХ у вођењу спољне политике слиједи Опште правце и приоритете спољне политике БиХ који у суштини изражавају одређене за пут према Европској Унији присутна су различита гледања и неслагања у бројним питањима спољне политике. Нека од питања око којих постоји размимоилажење чланова колективног тијела су: однос према Србији, тужба Босне и Херцеговине против Србије, пресуда Међународног суда правде у Хагу по тужби једног дијела Босне и Херцеговине против Србије, политичка инструментализација и злоупотреба геноцида у Сребреници, хашки трибунал и нека питања везана за њега (архивска грађа), питања везана за статус Косова и Метохије, палестинско-израелски сукоб, однос према терористичкој претњи у Босни и Херцеговини, питања слања јединица Оружаних снага БиХ у кризна подручја у свијету, различито гледање чланова Предсједништва БиХ на статус и улогу Високог представника у БиХ и уопште положај међународне заједнице у БиХ итд.

3.4. Међународно представљање и одржавање међународних односа – потешкоће у пракси

Као доказ постојања константе у неусаглашеним појединачним иступима чланова Предсједништва БиХ, којима се нарушава

---

¹⁸ Саопштење за јавност из Кабинета члана Предсједништва БиХ Небојше Радмановића, објављено 20.02.2008. године, <http://www.predsjednistvobih.ba/saop/1/?cid=11747,4,1>, 18. јули 2013, 11:16.

¹⁹ Одлука Народне скупштине Републике Српске број 01-318/08 од 22. фебруара 2008. године, *Службени гласник Републике Српске*, бр. 18/08.

концепт јединственог наступа колегијалног органа у вођењу спољне политике Босне и Херцеговине, навешћемо кратку хронологију појединих, нама најинтересантнијих, међусобно супростављених ставова чланова Предсједништва који одражавају сву сложеност односа не само у Предсједништву, већ генерално и у односима у самом босанскохерцеговачком друштву, друштву и даље оптерећеном бројним отвореним питањима из наслеђа прошлости, али и будућности. Оваквим нецјелисходним активностима немали успјеси Босне и Херцеговине у остварењу њених циљева спољне политике, као што су потписивање споразума о стабилизацији и придруживању БиХ са ЕУ, потписивање НАТО програма Партнерство за мир, либерализација визног режима, нормализација и јачање добросусједских односа, закључени многобројни међународни споразуми између Босне и Херцеговине и других земаља, бивају девалвирани нарушеном сликом Босне и Херцеговине која се шаље према вани. Као примјер реченом слиједи приказ малог дијела хронологије саопштења и обраћања јавности чланова Предсједништва:

Саопштење за јавност од 22.09.2008. године²⁰

Члан Предсједништва БиХ из Републике Српске Небојша Радмановић упутио је данас, 22. септембра 2008. године, Бан Ки-муну, генералном секретару Уједињених нација, и Мигуелу Д'Ескотоу Брокману, предсједнику Генералне скупштине Уједињених нација, писмо сљедеће садржине: „... *Моје уставно право и обавеза ми налажу да Вас обавијестим да Предсједништво Босне и Херцеговине није постигло консензус, односно није усвојило Платформу за наступ актуелног предсједавајућег Предсједништва БиХ г. Силајџића пред Генералном скупштином Уједињених нација. Ставови које г. Силајџић буде износио у свом говору не представљају званични став Босне и Херцеговине, него лични став актуелног предсједавајућег, те Вас молим да на тај начин буду и третирани.*“

²⁰ Саопштење за јавност из Кабинета члана Предсједништва БиХ из Републике Српске Небојше Радмановића,

<http://www.predsjednistvobih.ba/saop/1/?cid=12560,2,1>, 19. август 2013, 17:18.

Саопштење за јавност од 24.09.2008. године²¹

„Говор председавајућег Предсједништва БиХ Хариса Силајџића на 63. засједању Генералне скупштине Уједињених нација обилује злонамјерним тврдњама, циничним оцјенама и нетачним подацима о догађајима из недавне прошлости БиХ... Предсједништво БиХ није усагласило, нити усвојило Платформу за његов наступ, нити говор на засједању Генералне скупштине који је он био дужан доставити раније члановима Предсједништва БиХ... Говор Хариса Силајџића представља отворени напад на Дејтонски мировни споразум...“

У наведеном примјеру је очигледно одступање од принципа јединственог и усаглашеног наступа колективног шефа државе у вођењу спољне политике и то пред тијелом једне од најзначајнијих међународних организација, Уједињених нација. Не улазећи у природу неспоразума између чланова Предсједништва БиХ, у овом случају свакако се не може говорити о промоцији и одбрани интереса Босне и Херцеговине у међународним односима већ деградирању ауторитета БиХ као државе пред ОУН.

Саопштење за јавност од 28.09.2008. године²²

Поводом одржавања 4. дијела редовне сједнице Парламентарне скупштине Савјета Европе у Стразбуру од 29. до 30. септембра 2008. године члан Предсједништва Босне и Херцеговине из Републике Српске Небојша Радмановић упутио је Терију Дејвису, генералном секретару Савјета Европе, и Луизу Марији де Пуигу, предсједнику Парламентарне скупштине Савјета Европе, писмо слједеће садржине: *„... моје уставно право и обавеза ми налажу да Вас обавијестим да Предсједништво Босне и Херцеговине није усагласило ставове за обраћање председавајућег Предсједништва БиХ г. Хариса Силајџића Парламентарној скупштини Савјета Ев-*

²¹ Саопштење за јавност члана Предсједништва БиХ из Републике Српске Небојше Радмановића,

<http://www.predsjednistvobih.ba/saop/1/?cid=12560,4,1>, 19. август 2013, 17:40.

²² Саопштење за јавност,

<http://www.predsjednistvobih.ba/saop/1/?cid=12578,4,1>, 19. август 2013, 17:44.

ропе, иако сам то експлицитно тражио од г. Хариса Силајџића пред његов одлазак у Стразбур. Ставови које предсједавајући Предсједништва Босне и Херцеговине буде износио у свом говору не представљају званичне ставове Босне и Херцеговине, него личне ставове г. Хариса Силајџића те Вас молим да на тај начин буду и третирани...“

Претходни примјер, као и у случају УН-а, потврђује континуитет супростављених ставова и непостојања јединствене политике чланова Предсједништва БиХ и то пред тијелом значајне регионалне европске организације, Савјета Европе.

Саопштење из Кабинета члана Предсједништва БиХ Др Хариса Силајџића од 23.06.2009.²³

„Члан Предсједништва БиХ, Др Харис Силајџић осуђује изјаве предсједника Србије Бориса Тадића којим је у Бањалуци, на територији Босне и Херцеговине, грубо нарушио суверенитет и територијални интегритет наше земље. Господин Тадић је отишао тако далеко да тврди да је “Србија гарант суверенитета и територијалног интегритета БиХ”, иако су исти потврђени још 1992. године. Ова тврдња господина Тадића је само наставак нелегитимних ставова Србије да је та земља “гарант Дејтонског мировног споразума.” Србија је, међутим, само једна од потписница тог споразума и то управо због чињенице да је била агресор на БиХ...”

Овај примјер сам по себи указује на игнорисање важног начела спољне политике Босне и Херцеговине тј. политике мирољубиве сарадње и узајамног уважавања са сусједним државама од стране појединих чланова Предсједништва БиХ.

Саопштење за јавност од 26.04.2010. године²⁴

Поводом изјава да је знао за трилатерални састанак предсједавајућег Предсједништва БиХ и предсједника Србије и Турске у Истанбулу, члан Предсједништва БиХ из Републике Српске Не-

²³ Саопштење из Кабинета члана Предсједништва БиХ Др Хариса Силајџића, <http://www.predsjednistvobih.ba/saop/1/?cid=13620,4,1>, 19. август 2013, 17:50.

²⁴ Саопштење за јавност,

www.predsjednistvobih.ba/saop/1/?cid=14649,4,1, 19. август 2013, 17:55.

бојша Радмановић обавјештава јавност о сљедећем: „*Напротив, у овом случају све је урађено да се избјегне добијање званичног става Предсједништва БиХ и земља политички стави пред свршен чин. Предсједништво БиХ није било информисано о тексту Декларације објављене у Истанбулу, прије састанка, нити је она разматрана на сједници Предсједништва БиХ, како то налаже процедура рада Предсједништва БиХ кад је у питању спољна политика земље.*”

Поменути случај потписивања једне декларације на мултилатералном скупу без знања осталих чланова колективног шефа државе представља очигледну повреду Пословника да активности чланова Предсједништва морају бити усаглашени и морају пратити јединствену политику Предсједништва, што поново за посљедицу има слабљење не само ауторитета државе већ и њене институције шефа државе.

Саопштење за јавност од 07.06.2010. године²⁵

“Поводом посљедњег гласања у Савјету за људска права Уједињених нација у Женеви 2. јуна 2010. године, у вези приједлога Резолуције о нападима израелских снага на хуманитарни конвој, члан Предсједништва БиХ из Републике Српске Небојша Радмановић саопштава сљедеће:

“*БиХ је гласала ЗА ову резолуцију супротно договореном принципу у Предсједништву БиХ које је једино задужено за доношење одлука у области спољне политике... Ово није први пут да представник БиХ у Савјету безбједности и другим тијелима УН-а гласа и износи ставове супротно договореном ставу у Предсједништву БиХ, односно како се из Кабинета предсједавајућег Предсједништва БиХ, амбасадору БиХ шаљу инструкције супротне заједничком ставу, игноришући став члана Предсједништва БиХ из Републике Српске...*”

²⁵ Саопштење за јавност, поводом посљедњег гласања у Савјету за људска права Уједињених нација у Женеви, члана Предсједништва БиХ из Републике Српске, <http://www.predsjednistvobih.ba/saop/1/?cid=14774,4,1>, 19. август 2013, 18:05.

Наведени примјер указује на неспоразуме и потешкоће и у координацији рада у вођењу спољне политике између два државна тијела, Предсједништва БиХ и Министарства спољних послова БиХ.

Саопштење за јавност од 10.05.2011. године²⁶

Поводом новонастале политичке ситуације у вези с јучерашњим засједањем Савјета безбједности УН-а, на коме се расправљало о стању у БиХ, председавајући Предсједништва БиХ Небојша Радмановић сматра обавезним информисати јавност о следећем: *“.. Јуче није постигнута сагласност око заједничког испуна на сједници, због непремостивих разлика и погледа чланова Предсједништва БиХ у вези с питањима из Извјештаја Високог представника међународне заједнице за БиХ Валентина Инџка и његових оцјена о стању у БиХ у том извјештају. Изјава бошњачког члана Предсједништва БиХ Бакира Изетбеговића, у којој отворено каже да „све и да је председавајући Радмановић здрав, ми не бисмо постигли консензус у Предсједништву БиХ око излагања“, говори о јасној намјери друга два члана Предсједништва БиХ да у старту одбију било какав договор о заједничком наступу. То доказује писмо које је бошњачки члан Предсједништва БиХ, паралелно са одбијањем договора у Предсједништву, упутио генералном секретару УН-а, у коме је подржао ставове високог представника у БиХ... Има ли БиХ будућност ако члан Предсједништва БиХ око овако важног питања каже: Шта ме брига за заједнички став, ја пишем своју подршку Високом представнику.”*

Слична пракса се наставља и у примјерима гласања делегације БиХ у Генералној скупштини ОУН у прилог резолуцији о Сирији у августу 2012. године када је, без сагласности свих чланова Предсједништва БиХ, министар спољних послова издао инструкцију представнику Сталне мисији БиХ при УН-у да током гласања у Генералној скупштини подржи резолуцију о Сирији.²⁷ Наруша-

²⁶ Саопштење за јавност,

<http://www.predsjednistvobih.ba/saop/1/?cid=15882,4,1>, 20. август 2013, 20:00.

²⁷ Обраћање члана Предсједништва БиХ из Републике Српске Небојше Радмановића на конференцији за новинаре,

вање политике мирољубиве сарадње и узајамног уважавања са сусједним државама од стране појединих чланова Предсједништва се наставља и у примјеру бојкота одласка Предсједништва у званичну посјету Србији у априлу 2013. године од стране хрватског члана као и у односима појединих чланова Предсједништва према шефовима држава сусједних држава.²⁸

И Европска унија, која је присутна у Босни и Херцеговини преко Делегације ЕУ у БиХ, је уочила проблеме у функционисању колективног шефа државе Босне и Херцеговине. Од марта 2002. године Европска комисија редовно извјештава европски Савјет и Европски парламент о напретку којег су постигле земље западног Балкана у процесу европских интеграција. У свом извјештају за Босну и Херцеговину за 2007. годину Европска комисија констатује да су чланови Предсједништва БиХ остали подијељени о кључним питањима као што је пресуда Међународног суда правде у случају геноцида БиХ против Србије и у стајалиштима према Сребреници те да су чланови Предсједништва безуспјешно износили заједнички став у представљању БиХ према вани.²⁹ У извјештају за БиХ за 2008. годину Европска комисија констатује да поједини чланови Предсједништва углавном на прво мјесто стављају припадност свом ентитету и свом конститутивном народу ради чега су покренули механизам заштите „виталног националног интереса“ у великом броју случајева и уопште су показали мало спремности да изнађу заједничке ставове. Они и даље јавно по-

---

<http://www.predsjednistvobih.ba/saop/1/?cid=192336,4,1>, 20. август 2013, 20:04.

Члан Предсједништва БиХ из Републике Српске Небојша Радмановић упутио писмо министру спољних послова БиХ Златку Лагумцији, поводом гласања у Генералној скупштини УН-а о резолуцији о Сирији,

<http://www.predsjednistvobih.ba/saop/1/?cid=192333,4,1>, 20. август 2013, 20:10.

²⁸ Предсједавајући Предсједништва БиХ Бакир Изетбеговић упутио писмо предсједнику Републике Србије Томиславу Николићу,

<http://www.predsjednistvobih.ba/saop/1/?cid=192481,4,1>, 20. август 2013, 20:15.

²⁹ European Commission - Bosnia and Herzegovina 2007 Progress Report, (COM (2007)663),

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2007/nov/bosnia_herzegovina_progress_reports_en.pdf, 28. август 2013, 19:00.

казују своје разлике приликом представљања Босне и Херцеговине на међународним састанцима.³⁰ Европска комисија и у свом извјештају за 2010. годину указује да су поједини чланови Предсједништва често на међународним форумима представљали ставове сопствених политичких странака. Координација спољне политике је и даље отежана, нарочито након јануара 2010. године, када је Босна и Херцеговина започела двогодишњи мандат као нестална чланица Савјета безбједности УН-а, додајући да се Предсједавајући трочланог Предсједништва ротира сваких осам мјесеци, три члана тешко међусобно постижу консензус, што ограничава дјелотворно формулисање и спровођење спољне политике.³¹ И извјештај за 2012. годину констатује да дефинисање спољне политике остаје и даље предмет различитих позиција унутар Предсједништва о појединим кључним питањима.³²

Потешкоће у пракси са којима се сусреће Предсједништво у спровођењу своје функције одржавања међународних односа потврђује констатацију да је кратки домашај босанскохерцеговачке спољне политике изузетно омеђен мањком унутрашњег друштвено-политичког консензуса о блиској заједничкој прошлости, садашњости и будућности, што готово у свим аспектима државности па тако и у спољно-политичком дјеловању представља озбиљан, понекад непремостив, јаз између хтјења и могућности, потреба и потеза, акције и реакције. Са друге стране, извршни органи – Предсједништво БиХ и Министарство спољних послова, носе цјелокуп-

³⁰ European Commission - Bosnia and Herzegovina 2008 Progress Report, (COM(2008)674), http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/press_corner/key_documents/reports_nov_2008/bosnia_herzegovina_progress_report_en.pdf, 28. август 2013, 19:20.

³¹ European Commission - Bosnia and Herzegovina 2010 Progress Report, (COM(2010)660), http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2010/package/ba_rapport_2010_en.pdf, 28. август 2013, 19:35.

³² European Commission - Bosnia and Herzegovina 2012 Progress Report, (COM(2012) 600 final), http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2012/package/ba_rapport_2012_en.pdf, 29. август 2013, 19:45.

ни терет спољне политике, због пасивизиране улоге парламента и непостојање било које треће инстанце која би имала значајну савјетодавну и активну политичку улогу. Предсједништво БиХ и Министарство спољних послова трасирају своје спољнополитичке активности водећи се искључиво једним документом, раније споменути Општим правцима и принципима који представља сувише дисперзиван и декларативан стратешки оквир. Као једно од рјешења за унапређење и ефикасније вођење спољне политике види се потреба за доношењем Закона о спољним пословима и дипломатској служби.³³

Имајући све наведено у виду и с обзиром на чињеницу да читава структура унутрашњег уређења Босне и Херцеговине почива на консензусу три конститутивна народа у Босни и Херцеговини - Бошњаци, Хрвати и Срби – и субјективитету два ентитета – Републике Српске и Федерације Босне и Херцеговине, у вођењу спољне политике и у самом раду Предсједништва БиХ о овоме се, без сумње, мора водити рачуна. Босна и Херцеговина такође тежи приближавању породици европских држава, међутим, то је, с обзиром на стање у њој и још увијек снажну улогу међународне заједнице на овим просторима, доста комплексно питање јер је предуслов за његово остварење изградња стабилне и мирне Босне и Херцеговине. Евидентно је да у Босни и Херцеговини и данас постоји сукобљавање различитих политичких опција и тежњи, често дијаметрално супротних, што ствара тензије и неизвјесност народа који живе у њој. Све ово се одражава и на карактер спољне политике Босне и Херцеговине и на рад Предсједништва БиХ. Спољна политика БиХ не може бити лидерска политика, не може почивати на политици једне странке или коалиције, нити на платформи која не задовољава интересе свих народа у њој, већ је резултат намећања одређених рјешења.³⁴

³³ Араповић, Адис. *Вањска политика Босне и Херцеговине детерминанте и перспективе*. Факултет политичких наука Универзитета у Сарајеву, Сарајево 2010, 51. и даље.

³⁴ Савић, Снежана С. *Дејтонска Босна и Херцеговина*. Универзитет у Бањалуци Правни факултет, Бања Лука 2003, 104-107.

4. ЗАКЉУЧАК

У упоредном праву колективни шеф државе је најчешће карактеристичан за вишенационалне сложене државне заједнице у којима скупштина заузима централно мјесто док се функције шефа државе најчешће повјеравају колективним тијелима а рјеђе појединцима. У данашњем времену, једино Швајцарска Конфедерација и Босна и Херцеговина су задржале установу колективног шефа државе. За разлику од швајцарског модела, основне карактеристике босанскохерцеговачког својеврсног мјешовитог система подјеле власти су наглашено непостојање консензуса о државној заједници, непостојање консензуса о политичком систему као и недоследна стратегија међународних актера у конструкцији демократске државе. Главни узрок недјелотворности консоцијацијске државе и демократије у Босни и Херцеговини је непостојање минималног консензуса припадника свих трију конститутивних националних скупина о државној заједници.³⁵ Ова сложеност односа у држави се логично посљедично одражава и на рад и улогу Предсједништва БиХ која му је додијељена Уставом БиХ. Принцип консензуса три конститутивна народа је основни предуслов да Предсједништво БиХ оствари своју уставну улогу, односно да представља и симболизује суверенитет БиХ и штити интересе њених ентитета, што подразумијева све конститутивне народе и све грађане. Недостатак консензуса реално доводи до могућности да рад колективног шефа Босне и Херцеговине западне у ћорскокак у питањима представљања и одржавања међународних односа. Садашња пракса показује чест недостатак консензуса и неусаглашене појединачне иступе чланова Предсједништва БиХ, којима се нарушава концепт јединственог наступа овог колегијалног органа у међународном

³⁵ Касаповић, Мирјана. *Босна и Херцеговина подијељено друштво и нестабилна држава*. Политичка култура, Загреб 2005, (фељтон објављен у Независним новинама 08. октобар 2007. године,

<http://www.nezavisne.com/novosti/bih/FELJTON-Bosna-i-Hercegovina-podijeljeno-drustvo-i-nestabilna-drzava-44-15476.html>, 30. август 2013, 18:00.)

представљању и одржавању међународних односа. С обзиром да је предуслов за изградњу стабилне и мирне Босне и Херцеговине међусобно уважавање, толеранција, сарадња, солидарност, изградња способности консензусног одлучивања и колективног дјеловања, такви механизми су нужни и за дјеловање и будућност Предсједништва БиХ у остваривању његове функције међународног представљања и одржавања међународних односа.

Aleksandar Čorni*

BIH PRESIDENCY IN A FUNCTION OF INTERNATIONAL REPRESENTATION AND MAINTAINING OF INTERNATIONAL RELATIONSHIPS

Summary

What nowadays characterizes the states, as the most significant subjects of international relations, is that for the majority of them a head of state is the most important body who presents and represents the state towards the world, maintains international relationships and makes decisions in the domain of international politics. It is common that domestic legislation of modern states regulate that a head of the state is an unipersonal body (one person), however there are exceptions to this rule in the countries whose constitutional norms establish that a collective body rules the state – a collective head of state. BiH Presidency, as a collective head of this exceptionally complex state, simultaneously performs one of the very important role involving activities related to international politics of BiH. With regards to the BiH Presidency it is happening very often that necessary consensus does not exist and that the BiH Presidency members act individually lacking coordinated stands, which violates the concept of unique body in representing

---

* LLM Aleksandar Čorni, Legal Adviser, The Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE) Mission to Bosnia and Herzegovina.

the state internationally as well as maintainig international relations which at the same time make harm to the international reputation of Bosnia and Herzegovina and additionally burden internal relations. As the principle of consensus and equality of the three constituent peoples is a basic prerequisite for the BiH Presidency to fulfill its constitutional role thereby the lack of consensus consequently leads to the possibility that the collective head of Bosnia and Herzegovina gets into the dead-lock on issues of representation and maintenance of international relations. Since a condition for the building of a stable and peaceful Bosnia and Herzegovina are mutual respect, tolerance, cooperation, solidarity, consensual decision making and collective action, such mechanisms are also necessary for the operation and future of the BiH Presidency in conducting of foreign policy.

Key words: *Bodies for international representation and maintaining of international relationships – a collective head of state – BiH Presidency.*

ЛИТЕРАТУРА

- Крећа, Миленко. *Међународно јавно право*. Правни факултет Универзитета у Београду, Београд 2010.
- Марковић, Ратко. *Уставно право и политичке институције*. Службени гласник, Београд 1996².
- Пајванчић, Маријана. 1976. *Колективни шеф државе – у Југославији и упоредно*. Докторска дисертација, Правни факултет Универзитета у Новом Саду.
- Трнка, Касим. *Уставно право*. Факултет за јавну управу, Сарајево 2006.
- Бериц (*Berridge*), Р. Џоф и Џејмс (*James*), Ален. *A Dictionary of Diplomacy*. Palgrave Macmillan, New York 2003², 107.
- Димитријевић, Војин и Стојановић, Радослав. *Међународни односи*. Службени лист СРЈ, Београд 1996⁴.

- Хејден (*Hayden*), Роберт М. Blueprints for a House Divided: The Constitutional Logic of the Yugoslav Conflict. The University of Michigan Press, Michigan 1999.
- Араповић, Адис. Вањска политика Босне и Херцеговине детерминанте и перспективе. Факултет политичких наука Универзитета у Сарајеву, Сарајево 2010.
- Савић, Снежана С. Дејтонска Босна и Херцеговина. Универзитет у Бањалуци Правни факултет, Бања Лука 2003.
- Касаповић, Мирјана. Босна и Херцеговина подијељено друштво и нестабилна држава. Политичка култура, Загреб 2005.

Прописи и акти

- Пословник о раду Предсједништва Босне и Херцеговине*, Службени гласник Босне и Херцеговине, бр. 25/01 и 35/02,
- Одлука Предсједништва БиХ о о поступку именованја амбасадора и других међународних представника БиХ бр. 01-50-1—1133-27/13 од 03.04.2013. године*, Службени гласник Босне и Херцеговине, бр. 30/13,
- Акт Предсједништва БиХ бр. 01-645-30/03 од 26.03.2003. године*, <http://www.predsjednistvobih.ba/vanij/?cid=3564,4,1> ,
- Одлука Народне скупштине Републике Српске број 01-710/07 од 23. априла 2007. године*, Службени гласник Републике Српске, бр. 32/07,
- Одлука Народне скупштине Републике Српске број 01-318/08 од 22. фебруара 2008. године*, Службени гласник Републике Српске, бр. 18/08.

Документи

- European Commission - Bosnia and Herzegovina 2007 Progress Report, (COM(2007)663)

Александар Чорни

ПРЕДСЈЕДНИШТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ У ФУНКЦИЈИ НАРОДНОГ...

European Commission - Bosnia and Herzegovina 2008 Progress Report,
(COM(2008)674)

European Commission - Bosnia and Herzegovina 2010 Progress Report,
(COM(2010)660)

European Commission - Bosnia and Herzegovina 2012 Progress Report,
(COM(2012) 600 final)

Пресуде међународних судова

International Court of Justice, Case Concerning Application of The Convention on The Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Bosnia and Herzegovina v. Serbia and Montenegro), Judgment of 11 July 1996, (<http://www.icj-cij.org/docket/files/91/7349.pdf>), 2. септембар 2013, 19:10)

International Court of Justice, Case Concerning Application of The Convention on The Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Bosnia and Herzegovina v. Serbia and Montenegro), Judgment of 26 February 2007, (<http://www.icj-cij.org/docket/files/91/13685.pdf>), 2. септембар 2013, 19:20)

